

Skjold-klassen – et undervurdert våpen!

Av pensjonert kommandør Roald Gjelsten,

Skjold-klasse missiltorpedobåt er i de ferske norske utredninger blitt et betydelig undervurdert våpen. Argumentasjonen for å avvikle arbeidet med MTBene av denne typen er feil både i Forsvarspolitisk Utvalg (FPU) og i Forsvarssjefens studie (Forsvarsstudien FS07).

Først og fremst vil nærværet vise andre aktører at Norge prioriterer å ivareta sine forpliktelser. Det vil videre gi mulighet for å reagere på militær aktivitet med krigsfartøyer. Det har en helt annen effekt å sende en Skjold-klasse med kapasitet til å vinne taktiske trefninger, enn å sende fartøy fra Kystvakten som dessuten har andre viktige oppgaver å ivareta hver dag. Det er vel få som synes det ville være naturlig å bruke Herkulus-fly til å markere norsk luftterritorium mot russiske tokt av bombefly. Skjold-klassens store mobilitet og forflytningshastighet vil indirekte styrke Kystvaktens autoritet. Man kan bare gå inn i stortingsforhandlingene for Skjold-vedtaket for å se at det ikke var kaldkrigsscenarioer som var anskaffelsens begrunnelse 21. oktober 2003.

Skjold er best!

For det andre burde Gibraltar- og Libanonoperasjonene med Hauk-klasse MTBer vise for den som vil se, at MTBer er svært nyttige og kosteffektive for internasjonale oppdrag (Skjold-klassen er klart bedre på grunn av sitt stealth-konsept, sin sjødyktighet og fart).

Skjold - En uvurderlig kapasitet.

For det tredje dokumenterte prototypens USA-opphold at fartøyet utmerket seg – blant annet ved å utfylle kapasitetene til flåtestyrkens andre enheter. Mange besøkende ble så imponert at fartøyet kom til å tjene som diplomatisk døråpner. Når Norge nå planlegger å utvide samarbeidet med svenskene, som legger så stor vekt på å bruke Forsvaret til industriutvikling, virker det også industripolitisk lite fremtidsrettet å fase ut Skjold-klassen. Siden bedriften i Mandal er ledende på feltet, synes det merkelig å underminere en spisskompetanse med stort potensial på denne måten. Og mulighetene begrenser seg neppe bare for utnytting til militære formål.

For det fjerde har konseptet som er utviklet sammen med nederlendere og briter for *Force Protection* i kystfarvann betydelig potensial i en rekke sammenhenger. Dette opplegget er øvet flere ganger med godt resultat. Kapasiteten er nyttig enten det er snakk om å benytte utrygg eller fiendtlig strandsone, enten det er for evakuering, landsetting eller andre formål, der *High Value Units* må inn nær land.

Her har Norge faktisk utviklet en selvstendig kapasitet for opprensning i kystsonen med flere bein [minejakt/rydding, antiubåt i kystfarvann (både egne ubåter og fregatter med H/C), sikring av havner og trange passasjer (kystjegere/marinejegere) og overflatebilde/overflatekontroll mot lystbåter mm, ildstøtte til jegrene etc (Skjold-klasse). Dette er med andre ord en stol med fire bein; -uten det ene blir den ikke stødig å sitte på.

Stormaktenes Force Preservation.

For det femte er denne kapasiteten meget verdifull i nasjonal sammenheng, ikke minst om den situasjon skulle oppstå at Norge igjen blir avhengig av forsterkninger. Disse vil *alltid* i hovedsak måtte komme sjøveien. Hvis Norge har kapasitet til å klarere området for landsetting ved å sikre nødvendige havner etc, øker det sannsynligheten for å få hjelp betraktelig, ikke minst i en tid hvor også stormakter må tenke på å ta vare på egne styrker (*Force Preservation*), fordi det er begrensede stridskrefter til disposisjon for alle.

Skjold-klassens "bein" representerer dessuten god økonomi og fleksibilitet fordi fleksibiliteten øker, det blir "mer penger i banken", flere redskaper i verktøykassen. Det betyr at det blir lettere å "skreddersy" sammensetningen av en styrke til de aktuelle oppdrag som måtte dukke opp. Dette er et grunnleggende og viktig forhold for å kunne møte uforutsette situasjoner.

Dessuten vil dette konseptet representere en meget verdifull fellesoperativ ressurs, gitt at all strid på norsk jord nødvendigvis vil foregå i kystnære områder både på sjøen, i luften og på land. Det kan i parentes bemerket nevnes at det hører til unntakene i sjøkrigshistorien at krigsfartøyer har vært benyttet

til det de ble anskaffet for. Eksempelvis ble fartøyene som sto for gjenerobringen av Falklandsøyene på andre siden av jordkloden, innkjøpt primært for å bekjempe ubåter i Nord-Atlanteren.

Sikrere trusselvurdering på stedet.

For det sjette vil Skjoldklassen kunne støtte landoperasjoner, indirekte ved å bygge opp overflatebildet på sjøen i operasjonsområdet, direkte med ildstøtte. En fordel et fartøy med liten radar og infrarød signatur har når det opererer nær land, er at det har bedre tid til å se an og vurdere situasjonen enn et jagerfly eller en fregatt har. Flyet flyr fort og fregatten må på grunn av de verdier den representerer, av og til reagere med en gang på en mulig trussel som dukker opp fordi konsekvensen av å vente kan bli for stor.

Et klassisk eksempel er den amerikanske krysseren som skjøt ned passasjerflyet i Gulfen under den forrige krigen i området ved inngangen til 1990-tallet. En MTB-besetning med erfaring fra kystoperasjoner hadde kanskje sikret seg annerledes. Slik kompetanse bidrar til at kollaterale tap kan holdes på et minimum.

Kan forebygge maktbruk.

For det syvende ønsker FPU å styrke forsvarsterskelen. Det innebærer normalt forbedret kapasitet slik at en potensiell aggressors usikkerhet øker og at kostnadene fremstår som større enn fordelene. Siden den strategiske trussel ikke lenger anses å innbefatte angrep på landterritoriet, men heller vil fortone seg som maktbruk eller trussel om slik for å oppnå politiske innrømmelser, snakker vi vel mest sannsynlig om kanonbåt diplomati, det vanligste stormaktsinstrumentet for slike formål? Når i tillegg objektene for slik mulig atferd alle er knyttet til sjøen, må man spørre om terskelen da virkelig øker - for å møte en slik utfordring – ved at man oppretter en ny bataljon med soldater i Indre Troms? Tiltaket er vel logisk sett et større bidrag til utholdenheten i internasjonale operasjoner, selv om det selvsagt sammen med den foran skisserte *Force Protection*-kapasiteten også kan være nyttig for å sikre atkomsten for allierte forsvarsstyrker til Norge?

Det som i slike situasjoner både kunne være et middel til å skape stabilitet til sjøs og derigjennom forebygge slike hendelser, altså heve terskelen mot aggresjon, nemlig Skjold-klassen, blir avskrevet som redundant.

Et vidt og viktig oppgavespektrum.

For det åttende bringer det meg til Skjold-klassens unike egenskaper i fredsrollen. I sjømilitær tenking er stridsmidlene et verktøy for å forebygge og hindre krig, samt til å håndtere episoder og kriser. Seks Skjold-klasse fartøyer vil med fire operative kunne sikre jevnlig tilstedeværelse i Nord-Norge. Det sentrale er at operativ myndighet får et redskap som kan brukes til et spekter av formål på vår lange kyst Uavhengig av jussen som gjelder, tenker sjøens folk på Skjold som et middel til å styrke Kystvakten og ivareta mange andre oppgaver langs kysten. Et godt eksempel var da fregattene en kort periode midt på 1970-tallet ble satt inn for å passe på garnfeltene som ble trålet ned av utenlandske fartøyer på fiskebankene utenfor Troms. Straks fregattene viste seg, ble fisket avsluttet og garnene fikk stå i fred. Jevnlig nærvær og stor mobilitet er også et godt utgangspunkt for krisestyring. Jf flystyrten på Hopen i 1978.

Kort sagt er Skjold-klassen ikke bare et viktig stolbein i *Force Protection*-konseptet, for tilstedeværelse, revir-markering, hurtig reaksjonsevne og synlighet overfor egen kystbefolkning, men også avgjørende for å opprettholde og videreutvikle Marinens kompetanse i kystnavigering, samt sammen med de andre våpnenes enheter, en viktig produsent av offiserer med praktisk erfaring til fregattene. Det vil være tragisk om denne svært fleksible og fullt ut betalte investeringen blir avskrevet for et årlig driftsbeløp tilsvarende innkjøpet av et halvt jagerfly (det billigste).